

Jaarplan activiteiten Archeologie in 2021

Dit jaarplan is besproken in de vergadering van het CCvD Archeologie op 14-12-2020 en vastgesteld door het SIKB-bestuur op 11-02-2021.

Versie: 1.0 definitief
Datum: 11 februari 2021

Inhoudsopgave

	2
1 Missie, werkwijze en activiteiten SIKB	3
2 Trends in het werkveld archeologie 2021 - 2024	3
3 Scope werkveld archeologie SIKB-CCvD Archeologie	4
4 Terugblik op het jaar 2020	4
5 Programmalijnen archeologie 2021-2022	6
5 Jaarplan Archeologie 2021	7

1 Missie, werkwijze en activiteiten SIKB

In SIKB werken overheid en bedrijfsleven duurzaam samen aan kwaliteit van de praktijk van archeologie en bodem en de borging en ontwikkeling van kwaliteit en kennis daarover. SIKB is de netwerkorganisatie waar publieke en private partners die werkzaam zijn in de werkgebieden samenkomen. Die balans tussen de partners is een essentieel element in de centrale positie die SIKB in het netwerk inneemt. SIKB functioneert daarbij als bruggenbouwer met als doel om in gezamenlijkheid tot duidelijke en werkbare afspraken te komen. SIKB biedt een effectieve mix van instrumenten voor de uitvoeringspraktijk. We staan middenin de sectoren die we bedienen en we bieden vertrouwen. SIKB is een platform voor discussie, en een geweten van milieu en gezondheid in relatie tot het thema bodem en ondergrond. We signaleren, duiden en monitoren ontwikkelingen, en zorgen voor actuele, passende, doelgerichte instrumenten. We zorgen voor kennisborging, -doorwerking en ontwikkeling, gericht op de kwaliteit van de uitvoering, aansluitend op de kennis en data die we hebben, delen, verspreiden, toepasbaar maken en soms ook ontwikkelen.

Bij de activiteiten van SIKB staan de volgende uitgangspunten centraal:

- Aandacht voor ervaring en vakmanschap;
- Uitwisselen van kennis;
- Duidelijke werkafspraken, en
- Borging van kwaliteit.

Werken aan kwaliteitsverbetering is werken met mensen, en vraagt om een goed samenwerkingsproces waarin alle belangen en relevante (praktijk)kennis worden betrokken. Bij het opstellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen (accreditatieschema's en beoordelingsrichtlijnen met bijbehorende protocollen) is het organiseren van deze processen de standaardwerkwijze van SIKB.

Kwaliteitsborging ontwikkelt zich verder. Dit komt niet alleen voort uit wet- en regelgeving. Ook signalen uit het werkveld nodigen uit tot verdieping en verbreding van de thema's waarin SIKB actief is, en tot verbreding van de scope van de instrumenten voor thema's waarin SIKB al langer actief is.

Bij al deze werkzaamheden is samenwerking met andere partijen in het werkveld van groot belang. Samenwerking gebeurt onder meer op het vlak van SIKB datastandaarden voor de uitwisseling van digitale data in de domeinen Bodem, Water en Archeologie, inclusief het bevorderen van het gebruik van deze standaarden. Deze standaarden maken foutloze uitwisseling van digitale gegevens binnen de gehele keten (inzameling – verwerking – besluitvorming) mogelijk en bieden een belangrijke voorwaarde voor toekomstig (wetenschappelijk) vervolgonderzoek.

2 Trends in het werkveld archeologie 2021 - 2024

Het CCvD Archeologie wil het werkveld faciliteren met kennis en instrumenten die nodig zijn om adequaat in te spelen op de huidige wetgeving, maar ook op de maatschappelijke trends die relevant zijn voor de archeologie. Op dit moment zijn de volgende trends aan de orde:

- Toenemend belang van digitaal werken vanwege informatisering van de samenleving;
- Verduurzaming (duurzame energie), klimaatverandering en -adaptatie, verdroging;

- Toenemende aandacht voor Maritiem Erfgoed;
- *Science based* archeologie zoals Isotopenonderzoek, DNA onderzoek, computertoepassingen en inzet van instrumenten zoals inzet drones en 3D/4D technieken;
- Meer nadruk op integraal werken: toenemende nadruk op afstemming tussen beleidsvelden bij besluitvorming over archeologie gerelateerde werkzaamheden, mede aangejaagd door de voorbereiding van de Omgevingswet en Omgevingsbesluiten;

3 Scope werkveld archeologie SIKB-CCvD Archeologie

Het werkveld archeologie binnen SIKB omvat momenteel de volgende thema's:

- Archeologisch veldwerk, specialistisch onderzoek en depotbeheer (land- en waterbodems);
- Bureauonderzoek en Programma van Eisen (land- en waterbodems)

Het CCvD Archeologie richt zich daarbij op de volgende doelgroepen: uitvoerende partijen, overheden, opdrachtgevers.

Het CCvD Archeologie zet de volgende instrumenten in om samen de kwaliteit van de uitvoering van archeologie en het (water-) bodembeheer te borgen en waar mogelijk te verbeteren:

- Kennisoverdracht (webinars, websites, publicaties, themabijeenkomsten);
- Duidelijke werkafspraken via richtlijnen (protocollen, leidraden, handreikingen);
- Borging van de werkafspraken (certificering, accreditatie);
- Borging van kennis (actorregistratie met verplichte bij- nascholing);
- Ondersteuning en ondersteunende tools (helpdesk, websites, pakbon).

4 Terugblik op het jaar 2020

Dit hoofdstuk geeft de *highlights* van door SIKB uitgevoerde werkzaamheden op het gebied van archeologie in 2020. Een meer gedetailleerd overzicht van de uitvoering van de activiteiten van het jaarplan 2020 is weergegeven in tabel 1.

Instrumenten: Certificering en registratie van actoren

2020 was het eerste jaar waarin de eerste verlengingen van registraties in het actorregister werden uitgevoerd. Hiertoe was de Helpdesk actief en werd een Helpdesk bijeenkomst georganiseerd over het verlengen.

In 2020 is het rapport van SIRM 'Graven naar Verbetering' met de uitkomsten van de evaluatie van het kwaliteitssysteem door het CCvD vastgesteld. Het rapport is voorzien van een aanbiedingsbrief aangeboden aan de minister van OCW. Het CCvD heeft besloten op de volgende thema's zelf het vervolg op de evaluatie op te pakken:

- Kwaliteit & Innovatie;
- Kwaliteit Actoren & Vakmanschap;
- Prijs & Regeldruk;
- Certificering Waterbodemarcheologie;
- Communicatie.

Digitaal werken

Het digitaal werken en de verschillende implicaties daarvan waren ook in 2020 een belangrijk thema. De meeste provinciale depots hebben nu concreet stappen gezet om het interprovinciale depot beheersysteem (PDBS) te implementeren. In de praktijk kan nu bij de meeste provinciale depots de aanlevering door middel van de pakbon en Archeodepot.nl uitgevoerd worden. Dit alles neemt niet weg dat er nog immer knelpunten zijn bij het fysiek aanleveren en er onduidelijkheden zijn ten aanzien van de inhoud van de Pakbon.

In 2020 zijn onder regie van SIKB met zowel depots als bedrijven verdere stappen gezet om het (digitaal) deponeren verder te stroomlijnen en te werken aan oplossingen voor knelpunten die voor alle partijen werkbaar zijn. Deze zijn in 2020 op onderdelen concreet uitgewerkt ten behoeve van implementatie in het kwaliteitssysteem. Ook is een initiatief gestart om het aansluiten van een aantal gemeentelijke depots op de pakbon en Archeodepot.nl mogelijk te maken. Op basis van een pilot worden de (on)mogelijkheden in beeld gebracht.

Kennis voor kunde

In 2020 organiseerde SIKB de velddialogen Archeologie op een lopende opgraving en twee webinars naar aanleiding van de evaluatie van het kwaliteitssysteem. Vanwege corona kon de themabijeenkomst over **Dendrochronologie** helaas niet doorgaan (nu gepland in het najaar van 2021, de handreiking is wel voltooid).

In 2020 zijn de volgende leidraden door het CCvD vastgesteld na een openbare reactieronde:

- ***KNA Leidraad An-organisch vondstmateriaal voor de Romeinse tijd;***
- ***KNA Leidraad An-organisch vondstmateriaal middeleeuwen en Nieuwe Tijd.***

Deze vormen aanvullingen op de reeds bestaande leidraden an-organisch vondstmateriaal. In 2020 is het ontwerp van de volgende leidraad ten behoeve van een openbare reactieronde vastgesteld:

- ***KNA Leidraad voor onderzoek van gebouwplattegronden van rurale agrarische nederzettingen.***

Een effectief en actueel stelsel

In 2020 is het ***Branchedossier Aanbesteding en Archeologie*** geactualiseerd. De actualisaties zijn gepubliceerd op de website van PIANOo, het Expertisecentrum Aanbesteden van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Dit branchedossier is bedoeld als wegwijzer voor inkopers en aanbestedende diensten of afdelingen binnen overheden, waterschappen, maar is ook heel informatief voor marktpartijen als ontwikkelaars en ontgronders. Het doel van het branchedossier is een bijdrage aan betere aanbestedingen en aan goed opdrachtgeverschap. Dit komt de kwaliteit van een archeologisch onderzoek ten goede.

Link naar het geactualiseerde branchedossier:

<https://www.pianoo.nl/nl/markten/brancheinformatie/archeologie>

In 2020 is een evaluatie gestart naar het gebruik van de KNA leidraden. Op dit moment bestaat geen duidelijk beeld van het bekend zijn- en het gebruik van de leidraden in algemene zin. Ook wil het CCvD graag in beeld krijgen waar ten aanzien van de leidraden (onderwerp, vorm, inhoud, toepasbaarheid) wensen zijn vanuit het werkveld

archeologie. De analyse wordt begin 2021 verwacht.

5 Programmalijnen archeologie 2021-2022

Het programma Archeologie richt zich in de komende jaren (2021-2022) op de volgende programmalijnen:

1. Bevorderen van digitaal werken.
2. Kennis voor kunde & Kunde voor kennis;
3. Een effectief en actueel stelsel;
4. Effectiviteit van de instrumenten;

Ad 1) Programmalijn digitaal werken

- Het efficiënt en foutloos uitwisselen van digitale gegevens;
- Verder vormgeven van de digitale keten in de archeologie;
- Harmonisatie en stroomlijnen aanleveren van digitale gegevens (loketten);
- Betrouwbaarheid van digitale gegevens.

Ad 2) Kennis voor kunde & Kunde voor kennis;

- Bevorderen van inhoudelijke (praktijk)kennis bij uitvoerenden (incl. PvE/BO opstellers);
- Frequenter en duidelijker communiceren en betrekken van gebruikers van het kwaliteitssysteem;
- Permanente educatie.

Ad 3) Programmalijn 'Een effectief en actueel stelsel'

De activiteiten in deze programmalijn zijn gericht op effectieve samenwerking. De activiteiten in deze programmalijn hebben verder tot doel om te borgen dat de documenten en tools in de archeologie blijven voldoen aan de volgende criteria:

- Inhoudelijk actueel;
- Betrouwbaarheid van de analoge/digitale gegevens;
- Goede leesbaarheid en aantrekkelijk voor de gebruikers;
- KNA als basis voor proceskwaliteit en via de eisen aan actoren ook inhoudelijke kwaliteit/goede contractvorming/opdrachten (o.a. KNA PS07 Referentietabellen).

Ad 4) Programmalijn 'Effectiviteit van de instrumenten'

Binnen deze programmalijn worden activiteiten uitgevoerd gericht op:

- Doorlopend verbeteren van het kwaliteitssysteem;
- Vervolg op de evaluatie van het kwaliteitssysteem;
- Faciliteren van de bevoegde overheid als eisensteller en toetsers;

5 Jaarplan Archeologie 2021

De geplande activiteiten op het gebied van archeologie voor de vier geschetste programmalijnen zijn weergegeven in de onderstaande tabellen. Deze zijn op 14 december 2020 vastgesteld door het CCvD Archeologie.

Sommige projecten zijn doorgeschoven van 2020 naar 2021 en daarmee niet nieuw.

Het CCvD heeft voor 2021 ingestemd met de groen gemarkeerde (nieuwe) projecten en initiatieven (de met een *gemarkeerde zijn geheel of deels ten laste van out-of-pocket projectbudget, de overige uit regulier budget, en beide afhankelijk van beschikbaarheid financiën.)

Tabel 1 Voorstel (nieuwe) projecten/initiatieven t.b.v. het Jaarplan 2021

1*	<p>Follow up Evaluatie certificering en Actorregister</p> <ul style="list-style-type: none"> - PM Vervolg thema's uitvoering door het CCvD - PM Uitkomsten meenemen in verbeteracties KNA 	Instrumentarium
2a*	<p>Doorlopende verbeteracties KNA en Actorregister</p> <p>Er zijn een aantal onderdelen in de KNA die toe zijn aan verbetering/actualisatie. Dit vanwege actuele knelpunten en wensen die al enige tijd geleden door gebruikers van de KNA kenbaar zijn gemaakt.</p> <p>Hieronder worden de belangrijkste genoemd. Na bespreking in het CCvD zullen deze verder geconcretiseerd worden in een Plan van Aanpak.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actualiseren (acties n.a.v. regelgeving BEA, Unesco 2001) <p>Ten aanzien van de BRL/KNA:</p> <p>Stroomlijnen (digitaal) deponeren</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actualisatie OS17 en pakbon deel A. - Specificatie DS02 (ook in samenhang met actualiseren Protocol Depotbeheer, zie hieronder). <p>Protocol Depotbeheer incl. conserveren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zie onder 2b <p>Divers KNA en BRL:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diverse aanpassingen KNA/BRL nav vastgesteld wijzigingsblad <p>Actorregister 2.0:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Systeem- en beheeranalyse Actorregister; onderhoud en aanbrengen van verbeteringen (werking database, beveiliging, AVG, efficiency). <p>Algemeen verbeteren betrokkenheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Instellen van een KNA gebruikersgroep. 	Instrumentarium

2b*	<p>Nieuwe verbeteracties KNA: Protocol Depotbeheer en KNA OS11 conserveren incl. conserveringsspecialist</p> <p>Er zijn een aantal onderdelen in de KNA die toe zijn aan verbetering/actualisatie. Dit vanwege actuele knelpunten en wensen die al enige tijd geleden door gebruikers van de KNA kenbaar zijn gemaakt.</p> <p>Hieronder worden nieuwe verbeteracties genoemd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verbeteren/actualiseren protocol Depotbeheer incl eisen aan klimaat - Verbeteren/actualiseren eisen aan OS11 conserveren/incl conserveringsspecialist en format (specificatie KNA OS16) voor een conserveringsrapport 	Instrumentarium
3*	<p>Onderzoek scholingsbehoefte onder KNA Actoren</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren van een onderzoek bij archeologen, prospectoren, specialisten en depotbeheerders naar hun scholingsbehoefte. <p>I.s.m. Archon</p>	
4	<p>KNA Specificatie PS07 Referentiedocumenten</p> <p>Nu er een goede geupgrade basis ligt voor de documenten is het belangrijk om de documenten per archeoregio verder te vullen met data van uitgevoerd onderzoek. Hiervoor wordt per jaar een bedrijf en/of gemeente opdracht gegeven de documenten te vullen met gegevens van 'eigen' onderzoek.</p>	Instrumentarium Doorlopend
5	<p>Bijeenkomst goed opdrachtgeverschap bij dendrochronologisch onderzoek</p> <ul style="list-style-type: none"> - Naar aanleiding van themabijeenkomst in 2018 i.s.m de RCE waaruit bleek dat goed opdrachtgeverschap de kwaliteit (m.n. betrouwbaarheid) van dit onderzoek kan verhogen - Bijeenkomst najaar 2021 ism RCE/stichting RING en de stichting ERM - Handreiking voor opdrachtgevers: is cf Jaarplan ontwikkeld in 2020. 	Instrumentarium/ bevorderen kennis
6	<p>PM Handreiking Goed opdrachtgeverschap bij Geofysisch Onderzoek</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Afhankelijk van de uitkomsten dan de evaluatie i.o.v. de RCE.</i> 	Instrumentarium
7	<p>PM Nieuwe verbeteracties KNA: KNA Waarderingsystematiek</p> <p>https://www.sikb.nl/archeologie/kennisdelen-en-innovatie/waarderingsystematiek?term=Vestigia&p=1</p> <ul style="list-style-type: none"> - In nauwe samenwerking met de RCE - Aan de hand van een door het CCvD vastgesteld PvA. 	Instrumentarium
8	<p>PM Handreiking Digitale Controle van de op te leveren Onderzoeksgegevens</p>	Instrumentarium

Tabel 2 Overzicht van doorlopende projecten 2020-2021 en afgeronde werkzaamheden uit het Jaarplan 2020

	Titel	Aard	Status
1	Programmalijn digitaal werken		
	Zie onder 5.7		
2	Programmalijn Kennis voor kunde – kunde voor kennis		
2.1	Aanvullen KNA Leidraad An-organisch vondstmateriaal - Romeinse tijd - Middeleeuwen en Nieuwe Tijd	Instrumentarium	Voltooid
2.2	KNA Leidraad Huisplattegronden Een praktische leidraad die als instrument gebruikt kan worden voor meer standaardisatie bij het onderzoeken van huisplattegronden in het veld en tijdens de uitwerking/rapportage. Auteurs: A. Huybers e.a. I.s.m. RCE (L. Theunissen, J. van Doesburg)	Instrumentarium/ bevorderen kennis	Publicatie verwacht in februari 2021
2.3	Opstellen KNA Leidraad Metaalvondsten - Onderdeel van de bestaande leidraad an-organisch onderzoek Auteurs: M. Huisman e.a.	Instrumentarium/ bevorderen kennis	Uitvoering gestart Gereed medio 2021
2.4	Handreiking goed opdrachtgeverschap bij dendrochronologisch onderzoek - Instrument: Opstellen praktische handreiking voor opdrachtgevers (publiek-privaat)	Instrumentarium/ bevorderen kennis	Voltooid
3	Programmalijn Effectief en actueel stelsel		
3.1	Update KNA Specificatie PS07 Referentiedocumenten - <i>Uitgevoerd door Econsultancy</i>	Instrumentarium	Voltooid
3.2	Evaluatie naar het gebruik van de KNA leidraden - Wordt de kennis uit de leidraden in de praktijk voldoende ingezet? - Door wie worden ze gebruikt en waarom (niet)? - Het antwoord op deze en andere vragen geeft het CCvD inzicht in het gebruik en de uitkomsten kunnen ingezet worden bij het ontwikkelen van toekomstige leidraden. <i>Rapporteur: K. de Vries (RUG)</i>	Instrumentarium	Start in 2020, gereed begin 2021
3.3	Update: Inkopen en aanbesteding - Update Branchedossier Archeologie op website PIANOo	Instrumentarium	Voltooid
4	Programmalijn Effectiviteit van de instrumenten		

5	Doorlopende initiatieven		
5.1	Commissie opleidingen/lijst erkende opleidingen	Instrumentarium	Doorlopend
5.2	Nieuwsbrief Ondertussen in de Archeologie	Bevorderen stelsel/draagvlak	Doorlopend
5.3	Actorregistratie	Instrumentarium	Doorlopend
	Helpdesk en onderhoud/nascholing	Instrumentarium	Doorlopend
	Actueel houden van de procedure Uitschrijven-on hold zetten-corona	Instrumentarium	Uitgevoerd 2020
	CCvD Archeologie		
5.4	CCvD Extra Reflectie & Evaluatie (dec 2020)	Instrumentarium	Voltooid
5.5	CCvD Vergaderingen (4 regulier)	Instrumentarium	Doorlopend
	Overleg certificerende-toetsende instellingen		
5.6	Harmonisatie-overleggen CI-TI (4 overleggen)	Instrumentarium	Doorlopend
	Stroomlijnen (digitaal) deponeren en SIKB 0102		
5.7	Regie-overleggen bedrijven, gemeenten, provinciale depots – stroomlijnen en oplossen knelpunten bij (digitaal) deponeren – aansluiting Pakbon	Instrumentarium	Doorlopend ?
5.8	Overleg gemeentelijke depots-IPO/BIJ12 aansluiting gemeentelijke depots op de Pakbon en Archeodepot.nl		
5.9	Vaste technische werkgroep SIKB 0102	Instrumentarium	Doorlopend
5.10	Begeleidingscommissie SIKB 0102	Instrumentarium	Doorlopend
6	Overige initiatieven in 2020		
6.3	Velddialogen/rondetafel over het kwaliteitssysteem en innovatie - virtueel jaarcongres SIKBeter	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.4	Webinar over het kwaliteitssysteem	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.5	Webinar over innovatie	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.6	Webinar Help!desk verlengen registratie Actorregister	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.7	Deelname Groot Reuvensoverleg (4x)	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.8	Deelname Reuvensdagen - digitaal "Evaluatie Erfgoedwet wat nu?"	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond